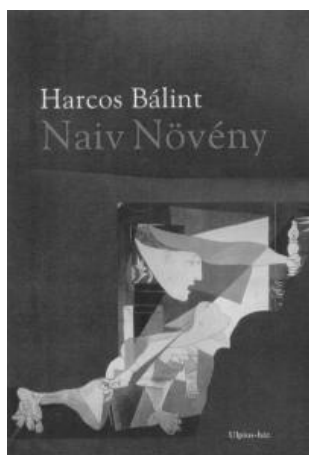

Mondatszövevényének összese

**Ulpius-ház Könyvkiadó
Budapest, 2006
156 oldal, 2580 Ft**

Harcos Bálint *Naiv Növény* című regénye 2007 legelején jelent meg; az azóta eltelt egy évben a könyv megítélése meglehetősen széles spektrumon mozgott: két szélső példaként álljon itt a neki mint az év legjobb prózai debütjének ítélt Bródy-díj és a Könyvesblog helyenként gyalázkodásba átcsapó recenziója.

A szép kivitelű könyv borítóján mélyzöld alapon Pablo Picasso *Guernicájának* tükrösen reprodukált részlete látható; a lámpást tartó, a képzőművészetet nem ismerők számára is picassósan torz alak, véleményem szerint nem teljesen végiggondolt vizuális koncepció eredményeként. A huszadik század talán leghíresebb képzőművészeti ikonjaként a festmény ugyanis Illyés Gyula *Bartók-versétől* a békegalamb-mozgalomig számos olyan asszociációt behoz, amelyek semmiképp sem nyújthattak kedvező indítást a szöveg olvasásához és megítéléséhez, esetenként félreértéseket is indukálva egy olyan képi hagyományra való direkt utalással, amelyhez az expresszivitásával amúgy erős vizuális töltetet életre hívó szövegnek semmi köze nincsen.

Harcos regényét eltéphetetlen szálak fűzik első könyvéhez, a Harcos Bálint *Összes* című verseskötethez; ennek ismerete és a két mű ikerkönyv-jellegének számbavétele nélkül érzésem szerint a *Naiv Növény* csak felületesen érthető meg. A verseskönyvben alkotta meg a szerző *Összese* nevében definiálva azt a Harcos Bálint nevű hőst, másik nevén a *Naiv Növényt*, aki tovább élve e regénynek is főhőse és beszélője.

A regényben a mondatok sűrű, agresszív, az olvasó tűrőképességét erősen próbára tevő szövevénye magától értetődően húz le egy olyan mélységbe, amely ezeknek a mondatoknak és ennek a regényhősnek természetes élettere. A *Naiv Növény* tizenkét havi kritikáiban olvasható Dosztojevskij-, Artaud- és Nietzsche-párhuzam mellett vagy inkább előtt számomra közelebbi, elsődleges hazai analógiaként Hajas Tibor szövege, a legutóbbi, prózai hagyatékának teljesnek szánt kiadásában *Szövegképrázat* címen, korábban töredékesen cím nélkül közzéadott írása kínálkozik; nem csak a két szöveg hasonló poétikai építkezése miatt. Amit Nádás Péter *Évkönyvében* Hajas szövegének morális tétje kapcsán ír, az a Harcoséra is áll: „Minél végletebb az elkövetett bűn, annál hatalmasabb képet alkot az elbeszélő az elszenvedett bűnhődésről, mely erkölcsi mércék hiányában még mindig nem a legutolsó szó. Hajas ismeri a büntudat érzését, játszik a számonkérő ítélet előérzetével, de a legutolsó szót nem ismeri. A büntett végrehajtását elháríthatatlan kényszerként éli át, és kéjesen kívánt szenvedésként az elháríthatatlan bűnhődést, hiszen ha

van ilyen, ha lesz ilyen, ha lesújt rá, akkor megszűnik az erkölcsre vonatkozó végső szó iszonytató hiánya.”

Harcos műve a képzőművész Hajas Tibor szövegéhez egészen hasonló értelemben véve konceptuális mű, melynek külső nézőpontból legadekvátabb tétje az olvasó önismerete, elszántsága és tűrőképessége maga: milyen hosszan bírja ebben a mesterséges és párhuzamos, sötét és oxigénhiányos szobában, a Naiv Növény nevű élőlény konkrét szobájában, ahol ezeknek a sűrű, önmarcangoló, család és szerelem fölött gyilkos tort ülő mondatoknak egészen pontosan szobányi tömbje a természetes tér; és ahol mégis lehet és kell is lélegezni, hiszen ő, a magát és asszonyát emésztő Naiv Növény, másik nevén a Harcos Bálint Összes című verseskötet Harcos Bálintja is éppen ezt teszi. Kilélegez – büntet, belélegez – bűnhődik; ennyi.

Hogy ezzel a konok, önkínzó következetességgel aztán mit vesz a Harcos Bálint Összes című verseskötet Harcos Bálintja és mit a Naiv Növény című regény Harcos Bálintja, az könnyen felmérhető. Előbbi saját, utóbbi regénye testi és lelki épségét. Hiába tör ki a szobából a kötet csúcspontját jelentő egészen konkrét nővénés után a gettó utcáira, hiába válik szét és lesz oxigéndúsabb a szövegnek, a szöveg beszélőjének és olvasójának tere egyaránt, hiába mászik fel a hős a hosszú séta után fűzfájára. Hiába, hogy a Naiv Növény nem hibátlan könyv, egyáltalán nem az, koncepciójának elszánt és következetes végigvitelének okán nem lehet az. Fontos könyv.

Lanczkor Gábor

